

**UCHWAŁA NR XVII/101/2012
RADY GMINY WINNICA
z dnia 28 marca 2012 roku**

w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Winnica na lata 2012 – 2032”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) oraz art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.) Rada Gminy Winnica uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Winnica na lata 2012 – 2032” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§3

Uchwała wchodzi w życie a dniem podjęcia.

PROGRAM USUWANIA AZBESTU
I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU GMINY WINNICA
NA LATA 2012 - 2032

Winnica, 2012

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	3
2. Cele i zadania „Programu ...”	3
3. Zagrożenia związane z azbestem	4
3.1. Charakterystyka azbestu	4
3.2. Budowa azbestu	5
3.3. Rodzaje azbestu	5
3.4. Właściwości azbestu	5
3.5. Ogólne zastosowanie azbestu	5
4. Wpływ azbestu na organizm ludzki	7
5. Zanieczyszczenie środowiska azbestem	8
6. Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania azbestu	8
7. Wykaz aktów prawnych regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest oraz obowiązki z nich wypływające 9	
8. Lokalizacja i uczestnicy „Programu...”	14
8.1. Ogólna charakterystyka Gminy Winnica	14
8.2. Uczestnicy „Programu...”	15
9. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa	15
9.1. Warunki BHP podczas usuwania azbestu	15
9.2. Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest	16
10. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest	19
11. Rodzaj, stan, ilość i miejsca występowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Winnica	20
11.1. Rodzaj wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Winnica	20
11.2. Stan wyrobów zawierających azbest	20
11.3. Ilość wyrobów zawierających azbest	21
11.4. Miejsce występowania wyrobów azbestowych	22
12. Harmonogram realizacji celów i zadań „ Programu...”	23
13. Finansowanie usuwania wyrobów azbestowych i zawierających azbest	24
14. Szacunkowe koszty realizacji „Programu...”	28
15. Założenia „Programu...”	28
16. Okresowa weryfikacja i aktualizacja „Programu...”	34
17. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	35
Załączniki	36

1. Wprowadzenie

Azbest jest nazwą ogólną obejmującą włókniste minerały z grupy serpentynów i amfiboli. Dzięki znanej i cenionej od dawna odporności na wysoką temperaturę minerały azbestowe zyskały popularność i szerokie zastosowanie w gospodarce światowej. Pomimo szerokiego zastosowania praktycznego materiały zawierające azbest należą do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi i z tego powodu powinny podlegać sukcesywnej eliminacji. Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych a gospodarka nimi wymaga prawidłowego podejścia oraz szczególnej kontroli. Szczególnie zasady postępowania z odpadami zawierającymi azbest reguluje szereg przepisów m.in. ustawa o zakazie stosowania azbestu, ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa o odpadach oraz związane z nimi rozporządzenia wykonawcze. Ostatnia nowelizacja ustawy o zakazie stosowania azbestu z 22 grudnia 2004r. praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce. Do rozwiązania pozostaje natomiast – bardzo ważny ze względu na zdrowie ludzi i stan środowiska – problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów zawierających azbest.

Gmina Winnica przystąpiła do „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 roku. Program ten zakłada oczyszczenie do 2032 roku terytorium Polski z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest. Program ten nakłada na gminy następujące zadania:

- 1) Uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami.
- 2) Współpracę z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem.
- 3) Przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu.
- 4) Przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu”.

2. Cele i zadania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Winnica”.

Podstawowym celem „Programu...” jest usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Winnica, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Osiągając ten cel Gmina wypełni zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu państwa z azbestu i wyrobów go zawierających do 2032 roku. Program zakłada realizację następujących zadań:

- 1) Inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest.
- 2) Edukacja mieszkańców z zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.
- 3) Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.
- 4) Mobilizowanie właścicieli obiektów przemysłowych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.

- 5) Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych i innych.
- 6) Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.
- 7) Udzielenie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest.
- 8) Przeznaczenie części środków finansowych z budżetu Gminy na realizację Programu.
- 9) Pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu.
- 10) Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych, użyteczności publicznej i innych będących własnością Gminy.
- 11) Eliminacja możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.
- 12) Oczyszczenie terenów gminnych i innych terenów publicznych z odpadów azbestowych.
- 13) Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.
- 14) Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.
- 15) Stworzenie odpowiednich warunków do stosowania przepisów prawnych obowiązujących w prawodawstwie polskim i Dyrektywach Unii Europejskiej, a dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.
- 16) Stworzenie odpowiednich podstaw do ograniczenia negatywnego oddziaływania wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowisko naturalne.

W Programie zawarte są podstawowe informacje dotyczące właściwości azbestu, wskazano kierunki i możliwości stosowania wyrobów zawierających azbest w podstawowych dziedzinach gospodarki w celu ewentualnej identyfikacji źródła wytwarzania tego rodzaju odpadów.

3. Zagrożenia związane z azbestem.

3.1. Charakterystyka azbestu.

Do azbestów należą minerały o budowie włóknistej oraz udowodnionym działaniu kancerogennym. Azbest jest znany od kilku tysięcy lat, a szerokie zastosowanie w gospodarce światowej i krajowej uzyskał w ostatnich 100 latach. Znalazł zastosowanie w ok. 3000 wyrobów, z czego masowo (około 85% całkowitego wykorzystania gospodarczego) w produkcji materiałów budowlanych, głównie wyrobów azbestowo – cementowych w postaci płyt dachowych i elewacyjnych oraz rur. Duże ilości azbestu stosowano również przy wytwarzaniu wyrobów przemysłu motoryzacyjnego, elektromaszynowego, artykułów gospodarstwa domowego, jak również w energetyce, hutnictwie, przemyśle stoczniovym, chemicznym. W Polsce azbest najczęściej wykorzystywano do produkcji:

- pokryć dachów: eternit falisty i płaski;
- płyt elewacyjnych i balkonowych;
- rur do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania;

- sprzęgieł i hamulców do wind;
- różnych typów izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, przewodów centralnego ogrzewania;
- ognioodpornych kocy azbestowych;

Azbest jest handlową nazwą, odnoszącą się do włóknistych materiałów nieorganicznych – minerałów o unikalnych właściwościach fizycznych i chemicznych. Azbesty, niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej, są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Ich występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niewielu miejscach kuli ziemskiej azbest był i niekiedy jeszcze jest, eksploatowany na skalę przemysłową. Powszechnie wiadomo, że azbesty są minerałami metamorficznymi, które tworzą włókniste odmiany amfiboli i serpentynów, większość z nich powstała w skałach pochodzenia magmowego. Najczęściej azbest tworzy wypełnienia szczelin w tych skałach w postaci bardzo cienkich, włóknistych monokryształów, których długość dochodzi niekiedy do kilkudziesięciu centymetrów.

3.2. Budowa azbestu.

Pod względem chemicznym, azbest to uwodnione krzemiany lub glinokrzemiany, głównie magnezu i żelaza. Azbest, jako specyficzna odmiana amfiboli i serpentynów może współwystępować z innymi minerałami, takimi jak: kalcyt, talk, mika, dolomit, magnezyt. Azbest często zawiera domieszki pierwiastków śladowych, takich jak: Ni, Cr, V. Barwa azbestu zależy od zawartego w nim żelaza. Włókna azbestu należą do najcieńszych naturalnych włókien występujących w przyrodzie.

3.3. Rodzaje azbestu.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- a) serpentynowe
- b) amfibolowe

Do azbestów serpentynowych należy w zasadzie tylko jedna odmiana azbestu – azbest chryzotylowy. Jest on wydobywany i stosowany w największych ilościach. Wśród azbestów amfibolowych przemysłowe znaczenie mają dwie odmiany: azbest amosytowy i krokidolitowy.

3.4. Właściwości azbestu:

Azbest ma wyjątkowe właściwości chemiczne i fizyczne. Są to:

- odporność na wysoką temperaturę;
- odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską;
- odporność na ścieranie;
- duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczna;
- jest izolatorem termicznym i elektrycznym;
- charakteryzuje się elastycznością;
- jest złym przewodnictwem ciepła

Cechy te spowodowały, że znalazł on zastosowanie w produkcji wielu elementów.

3.5. Ogólne zastosowanie azbestu.

Wyroby azbestowe szczególnie powszechnie wykorzystywano w kilku dziedzinach gospodarki. Właściwości minerałów azbestowych sprawiły, że znalazły one szerokie

zastosowanie do wytwarzania rozmaitych produktów. Zawartość azbestu w tych wyrobach obejmuje praktycznie cały zakres stężeń, tzn. W ilościach od 1 do 100 proc. wag.

Wśród produktów handlowych zawierających minerały azbestu wyróżnić należy trzy zasadnicze grupy:

- luźne kompozycje włókien, składające się z czystego azbestu i różnorodnych materiałów pochodzenia nieorganicznego, jak np. Cement, gips, ziemia krzemkowa, uwodniony krzemian wapnia, itp.;
- związane kompozycje włókien minerałów azbestowych z materiałami pochodzenia zarówno nieorganicznego (cement portlandzki, uwodniony krzemian wapnia), jak i organicznego (elastomery, rozmaite masy plastyczne, masy bitumiczne);
- wyroby włókiennicze zawierające azbest, jak np. przędza, tekstylia, itp.;

Największe ilości minerałów azbestowych zużywa się do wyrobu:

- kompozycji azbestowo – cementowych stosowanych w budownictwie, jak np. azbestocementu, płyt azbestowo – cementowych (eternitu), wielkogabarytowych rur kanalizacyjnych i wodociągowych, itp.;
- ogniotrwałych i odpornych na działanie czynników chemicznych płyt, tynków izolacyjnych, itp.;
- izolacyjnych połączeń i płyt azbestowo – kauczukowych do wyrobu uszczelek;
- materiałów ciernych (ponad 2000 typów okładzin hamulcowych i sprzęgłowych);
- winylo – azbestowych płytek i wykładzin podłogowych;
- papieru, tektury azbestowej i wojłoku;
- przędzy i tkanin izolacyjnych (ubrania ochronne, rękawice, osłony przeciwogniowe i izolacje elektryczne);

Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia:

- eternit – płyty faliste;
- płyty prasowane;
- płyty KARO;
- rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe i kanalizacyjne, stosowane jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe;
- kształtki azbestowo-cementowe;
- itp.;

Azbest był stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych na wysoką temperaturę:

- przeciwpożarowe klapy;
- ciągi telekomunikacyjne;
- tablice rozdzielcze elektryczne;
- węzły ciepłownicze;
- obudowa klatki schodowej;
- przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami;
- zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych strychów, piwnic, dróg ewakuacyjnych, konstrukcji stalowych;

Azbest stosowano także w:

- tkaninach wygłuszających hałas;
- w elektrociepłowniach;
- w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza);
- w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze;
- w zaworach;

- w wymiennikach ciepła;
- w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe)

Wyroby zawierające azbest umiejscowione są w kominach o dużej wysokości, chłodniach kominowych i wentylacyjnych, rurach zraszających parę, zraszalnikach, itp. Azbest stosowano w termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym. Z azbestu wykonywano przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest wykorzystywany jest w hutach szkła.

W latach 80-tych zużywano w Polsce około 100 000 ton azbestu rocznie. Od roku 1999 obowiązuje w Polsce zakaz stosowania azbestu, odraczany wielokrotnie ze względów społecznych (bezrobocie). Jego ograniczone wykorzystanie, tam gdzie nie można znaleźć jego zamienników, np. do produkcji ubrań żaroodpornych, podlega ścisłej reglamentacji.

Zamiast azbestu stosuje się obecnie inne materiały o strukturze włóknistej. Materiałem zastępczym są często: włókna szklane, węglowe, wata bazaltowa, włókna mineralne nienaturalnego pochodzenia, zwykle z tworzyw sztucznych.

4. Wpływ azbestu na organizm ludzki.

Wzmianki o szkodliwości azbestu pojawiły się już dawno. Obserwowano występowanie chorób wśród górników i osób pracujących nad przetwarzaniem tego materiału. Nikt nie zdawał sobie jednak sprawy z jego zabójczego działania. Zwolennicy stosowania azbestu wskazywali na jego korzystne właściwości, zaś przeciwnicy nie posiadali wystarczającej argumentacji, by przekonać większość do swojej negatywnej opinii na temat stosowania tego materiału.

Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia, gdy dojdzie do korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie, itp.). Wówczas uwalniane są do powietrza włókna azbestu, które mogą zostać przeniesione przez układ oddechowy do płuc. Istotne znaczenie dla wielkości poziomu zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, jakie powstają np. podczas prac demontażowych, ma zasada obniżania emisji pylenia: przez nawilżanie wyrobu przed oraz w trakcie demontażu, zaniechanie w miarę możliwości obróbki i destrukcji mechanicznej demontowanego wyrobu, nie posługiwanie się narzędziami napędzanymi elektrycznie takimi, jak: piły, wiertarki wyzwalającymi znaczną emisję, ale narzędziami ręcznymi – najlepiej wolnoobrotowymi o specjalnie wyprofilowanych ostrzach, zaopatrzonych w odsysanie pyłu i przeznaczonych dla obróbki wyrobów azbestowych. Podczas prac wymagana jest staranność i dokładność wszelkich czynności, wykonywanie ich według z góry przygotowanego planu.

Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi prowadzi do szeregu chorób układu oddechowego: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc, międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej. Szacuje się iż na świecie rocznie z powodu chorób wywołanych azbestem umiera ok. 100 tys. osób. Zachorować mogą osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych. Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu wdychanych jest do układu oddechowego, tym większe jest ryzyko

choroby. Choroby mogą wystąpić nawet po 30 latach od momentu kontaktu z pyłem azbestowym. Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: ból w klatce piersiowej, silny kaszel, duszności. Wyróżnia się trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe:

- a) ekspozycję zawodową – związaną z pracą w warunkach narażenia na pył azbestu;
- b) ekspozycję parazawodową – dotyczy mieszkańców sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów;
- c) ekspozycję środowiskową – związana jest z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych.

Poprzez przeprowadzone badania epidemiologiczne udowodniono obecnie, że wszystkie typy azbestu powodują raka płuc. W badaniach nad skutkami jakie powoduje azbest po wchłonięciu do organizmu człowieka sugeruje się również, iż może być przyczyną nowotworów krtani, żołądka, jelit, trzustki czy jajnika.

Dlatego też azbest został uznany za jeden z najbardziej rakotwórczych czynników mających wpływ na organizm ludzki. Poprzez wprowadzenie odpowiednich przepisów dotyczących ograniczenia stosowania wyrobów zawierających azbest podjęto aktywną walkę o usunięcie tego szkodliwego czynnika z naszego środowiska. I tak np. Zarządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 roku w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19 poz. 231) z dniem 1 stycznia 1997 roku zakazano stosować azbest jako dodatek w materiałach budowlanych. Dopiero kolejne regulacje w tym zakresie wprowadzała ustawa z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest..

Należy pamiętać, że azbest jest praktycznie niezniszczalny, zaś groźny dla zdrowia ludzi jest wtedy, gdy jego elementarne włókna znajdują się we wdychanym powietrzu. Azbest zabezpieczony w sposób uniemożliwiający uwalnianie się włókien do powietrza nie stanowi żadnego zagrożenia dla zdrowia.

5. Zanieczyszczenie środowiska azbestem.

Azbest jest ogólną nazwą sześciu różnych minerałów z grupy serpentynów i amfiboli i powszechnie występuje w skorupie ziemskiej. W Polsce nie występują złoża azbestu nadające się do eksploatacji, a sam azbest występuje na Dolnym Śląsku jako zanieczyszczenie złóż innych surowców mineralnych, m.in. rudy niklu czy magnetytu.

Ze względu na swoje właściwości i praktycznie niezniszczalność azbest wprowadzony do środowiska otaczającego człowieka utrzymuje się w nim przez czas nieokreślony. Włókna przedostają się do powietrza atmosferycznego zarówno w wyniku procesów naturalnych, wietrzenia formacji geologicznych, jak i działalności człowieka. Wielkość emisji włókien azbestu do powietrza atmosferycznego związana jest z takimi czynnikami fizycznymi jak: wibracja powietrza, temperatura i wilgotność oraz ich zmienność. Jedynym sposobem oczyszczania powietrza są opady atmosferyczne.

Źródłami naturalnymi włókien azbestu są zanieczyszczenia skorupy ziemskiej, zanieczyszczenie wód przepływających przez złoża zawierające azbest, zanieczyszczenie azbestem eksploatowanych złóż węgla kamiennego, rudy miedzi, kamieni budowlanych, talku i innych. Potencjalnie rakotwórcze włókna są wszechobecne z powodu wietrzenia i korozji formacji geologicznych, częściowo także z powodu działalności człowieka. Źródła zanieczyszczeń środowiska azbestem, związane z działalnością człowieka, można podzielić w następujący sposób:

- tereny wydobywania i produkcji azbestu oraz zakłady przetwórstwa azbestu;
- miejsca składowania odpadów zawierających azbest;
- korozja płyt azbestowo-cementowych, które wydatnie przyspieszają „kwaśne

- deszcze” i inne chemiczne zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego;
- środki transportu (np. ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych, kruszenie powłok termoizolacyjnych silników pojazdów mechanicznych, itd.)
- źródła wewnątrz pomieszczeń: urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest.

6. Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania azbestu.

Wyroby zawierające azbest nie były w Polsce oznakowane lub nazwane w sposób ułatwiający identyfikację w nich azbestu. Skutkiem tego obecne prace remontowe często prowadzą do nieświadomego ich uszkodzenia i spowodowania niekontrolowanej emisji pyłu azbestowego. Warunkiem podjęcia działań specjalistycznych w celu zmniejszenia wpływu azbestu na środowisko jest jego identyfikacja i lokalizacja w obiekcie oraz ocena stanu technicznego wyrobu i ryzyka emisji pyłu. Powinno być to poprzedzone inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest oraz określeniem rodzaju azbestu zawartego w danym wyrobie. Przy inwentaryzacji należy zwrócić szczególną uwagę na:

- fakt, iż każdy obiekt może zawierać materiały i wyroby, w których skład wchodzi azbest, a prawdopodobieństwo jego występowania wzrasta w obiektach starszych budowanych do lat 80-tych;
- istnienie w budynkach stref o dużym prawdopodobieństwie występowania azbestu; należą do nich elementy instalacji wentylacyjnych, urządzeń wodnokanalizacyjnych i grzewczych, zabezpieczenie ogniochronne konstrukcji stalowych, wszelkiego rodzaju izolacje termiczne,
- braku dokumentacji technicznej obiektów informacji o użytych wyrobach zawierających azbest;

7. Wykaz aktów prawnych regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest oraz obowiązki z nich wynikające.

Od 1997 r. w na terenie Polski obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Zakaz taki wprowadzono ustawą z 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.).

W następnych latach wprowadzono szereg kolejnych aktów prawnych (ustaw i rozporządzeń) regulujących kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest, oto najważniejsze z nich:

- **Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.)** – zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach w 1998 r., a od 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Ustawa ta praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce. Pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób niezagrożający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska.
- **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2010 Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.)** - określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub

unieszkodliwiania odpadów. W ustawie określone są obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje całokształt spraw administracyjnych związanych z postępowaniem przy zbieraniu, transporcie, odzysku, unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów, a także wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących składowisk odpadów. Ustawa wprowadziła obowiązek opracowywania Planów gospodarki odpadami na szczeblu: krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

- **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623).** Zawiera zapis mający zastosowanie w przypadkach występowania azbestu. Art. 30 ust. 3 stanowi: właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 tego art. jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować: zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia, pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków, pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych, wprowadzenie, utrwalenie, bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.
- **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)** – określa zasady ochrony środowiska i warunki korzystania z jego zasobów z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Zawiera postanowienia dotyczące m.in.: państwowego monitoringu środowiska, jako systemów pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku, opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich zmierzających do przestrzegania standardów jakości środowiska, ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, sposobu postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, kar i odpowiedzialności za nieprzestrzeganie zasad i przepisów dotyczących ochrony środowiska, konieczności oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których się on znajduje.
- **Ustawa z 27 Lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085 z późn. zm.)** - reguluje tryb postępowania oraz obowiązki podmiotów określonych ustawą. W art. 54 odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrami właściwymi do spraw: wewnętrznych, transportu i środowiska - sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.
- **Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z dnia 24 marca 2011 r.)** - reguluje problematykę dotyczącą substancji chemicznych i ich mieszanin. Określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.
- **Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 227, poz. 1367)** - określa zasady prowadzenia działalności w zakresie krajowego i międzynarodowego przewozu drogowego, kolejną i żegluga śródlądową towarów niebezpiecznych oraz organy i jednostki realizujące zadania związane z tym przewozem.

- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)** - zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w nw. grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
 - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy
 - 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu
 - 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)
 - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych
 - 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy, wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
 - 15 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
 - 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest,
 - 16 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest,
 - (* - oznacza odpady niebezpieczne).
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673)** - określa wzory dokumentów stosowanych do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów celem zapewnienia kontroli ich przemieszczania. Do prowadzenia ewidencji odpadów obowiązani są posiadacze odpadów, w tym także wytwórcy odpadów. Ewidencję odpadów prowadzi się za pomocą dwóch dokumentów: karty ewidencji odpadów oraz karty przekazania odpadów. Karta przekazania odpadu wypełniana jest w dwóch egzemplarzach – przez posiadacza przekazującego odpady na rzecz innego posiadacza odpadów. Posiadacz odpadów, który odpady przejmuje (np. zarządzający składowiskiem odpadów) zobowiązany jest do potwierdzenia na karcie przekazania odpadu fakt przyjęcia odpadu. Karty informacyjne służą do naliczania opłat za umieszczenie w danym roku odpadów na składowisku wnoszonych na rachunek dystrybucyjny urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych o odpadach (Dz. U. Nr 249, poz. 1673)** - określa zakres informacji dotyczących składu i właściwości komunalnych osadów ściekowych; wzór formularza do sporządzania i przekazywania zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów; wzór formularza do sporządzania i przekazywania zbiorczego zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych.
- **Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 Listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833 z późn. zm.)** - określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy - pyłów zawierających azbest.
- **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986).** Przepisy o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych stosuje się odpowiednio do transportu odpadów niebezpiecznych spełniających określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne dla zaliczenia ich do jednej z klas towarów niebezpiecznych. Przy przewozach materiałów

niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych ADR - jednolity tekst umowy ADR (Dz. U. Nr 30, poz. 287, z 1999 r.). Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 - różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy ich transporcie. Posiadacz odpadów zawierających azbest, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów, obowiązany jest do uzyskania zezwolenia na prowadzenie tej działalności. Zgodnie z ustawą o odpadach zezwolenie wydaje, w drodze decyzji starosta, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów. Transportujący odpady niebezpieczne obowiązany jest do posiadania karty ewidencji odpadu, dokumentu obrotu odpadami niebezpiecznymi i dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych wg wymagań ADR.

- **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów kształcących dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. Nr 187, poz. 1571)** określa szczegółowe wymagania w stosunku do podmiotów prowadzących kursy kształcące oraz wzory zezwoleń na ich prowadzenie. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest obowiązany jest posiadać świadectwo ukończenia kursu kształcącego kierowców pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, wydane przez jednostkę upoważnioną przez marszałka województwa.
- **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011 z późn. zm.)** - określa szczegółowe warunki i tryb wydawania świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu towarów niebezpiecznych, jego wzór i sposób wypełnienia.
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 161, poz. 1335)** - zmienia w istotny sposób (obniża) stawki opłaty za umieszczenie odpadów zawierających azbest na składowisku. Od 1 stycznia 2003 r. są to następujące opłaty:
 - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy - 40,70 zł/t
 - 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu - 40,70 zł/t
 - 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła) - 40,70 zł/t
 - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych - 40,70 zł/t
 - 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy, wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi - 40,70 zł/t
 - 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest - 40,70 zł/t
 - 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest - 40,70 zł/t
 - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest - 16,01 zł/t
 - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest 16,01 zł/t.
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 124 poz. 1033)** - określa terminy, sposoby przedkładania wojewodzie przez organa władz samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.
- **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie**

informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126) - określa zakres i formę informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz szczegółowy zakres rodzajów robót budowlanych stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi (wyroby zawierające azbest).

- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. Nr 8, poz. 31).**
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. 2004 r. Nr 257, poz. 2573 z późn. zm.).** Sporządzenie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko wymaga transport lub unieszkodliwianie azbestu lub produktów zawierających azbest w ilości nie niższej 200 ton rocznie.
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16 poz. 87)** określa: wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu, zróżnicowane dla: terenu kraju, z wyłączeniem obszarów ochrony uzdrowiskowej, obszarów ochrony uzdrowiskowej; warunki, w jakich ustala się wartości odniesienia, takie jak temperatura i ciśnienie; oznaczenie numeryczne substancji pozwalające na jednoznaczną jej identyfikację; okresy, dla których są uśrednione wartości odniesienia; warunki uznawania wartości odniesienia za dotrzymane; referencyjne metodyki modelowania poziomów substancji w powietrzu.
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858 z późn. zm.).** Przepisy rozporządzenia nie stosuje się do składowiska odpadów materiałów izolacyjnych oraz konstrukcyjnych zawierających azbest oraz składowiska odpadów obojętnych.
- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595).** W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady: 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest, 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest. Oznacza to, że odpady obu rodzajów mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Natomiast nie wolno tych odpadów mieszać i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549 z późn. zm.).** Określa m.in. wymagania dotyczące składowania dla odpadów zawierających azbest, wymienionych w katalogu odpadów oznaczonych kodami: 17 06 01* i 170605*.
- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 Nr 71, poz. 649 z późn. zm.)** określa obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest; warunki przygotowania do transportu i

transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania; wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

- **Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824)** określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 109).** Pracodawca, który zatrudnia lub zatrudniał osobę w warunkach narażenia zawodowego na działanie pyłów zawierających włókna azbestu, wpisuje i aktualizuje w książeczce badań profilaktycznych tej osoby dane osobowe wraz z danymi dotyczącymi okresu zatrudnienia w warunkach narażenia na pył azbestu oraz szczegółowe parametry tego narażenia.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. określa główne kierunki działania w okresie 30-tu lat, potrzebne środki na realizację "Programu...", a także podaje szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w całym kraju oraz poszczególnych województwach.

Programu oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", przyjęty przez Radę Ministrów 14 lipca 2009r. Główne cele Programu to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program tworzy nowe możliwości, m.in.:

składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych, wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestu, pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

Ponadto Program przewiduje:

- do 2012 r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest;
- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji Programu;
- zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

8. Lokalizacja i uczestnicy programu.

„Program” realizowany będzie na terenie gminy Winnica, pow. pułtuski , woj. mazowieckie

8.1. Ogólna charakterystyka Gminy Winnica

Gmina Winnica leży w północnej części Mazowsza, w obrębie Wysoczyzny Ciechanowskiej, ok. 60 km na północ od Warszawy, 13 km na zachód od Pułtusa i około 40 km na południe od miasta Ciechanowa. Gmina Winnica graniczy z 3 gminami wiejskimi tj.: Gzami, Pokrzywnicą i Świerczami oraz 3 gminami miejsko-wiejskimi: Serockiem, Nasielskiem i Pułtuskim.

Przez obszar gminy nie przebiega linia kolejowa. Układ komunikacyjny Gminy Winnica oparty jest przede wszystkim na jednej drodze wojewódzkiej Nr 571 relacji Płońsk - Nowe Miasto – Nasielsk - Pułtusk, która wiąże północne tereny województwa mazowieckiego i przebiega ze wschodniej części gminy na północno – zachodnią jej część. Pozostały układ komunikacyjny tworzą drogi kategorii powiatowej i gminnej

Powierzchnia gminy wynosi 115,1 km². W skład gminy wchodzi 34 sołectwa, w których zamieszkuje 4151 osób (dane na 31.12.2011 r.). Średnia gęstość zaludnienia wynosi ok. 36 osób na 1 km². Na terenie gminy nie zamieszkują żadne mniejszości narodowe.

W gminie funkcjonują 2 szkoły podstawowe i jedno gimnazjum a mianowicie: Publiczna Szkoła Podstawowa w Winnicy, Publiczna Szkoła Podstawowa w Błędostowie i Publiczne Gimnazjum w Winnicy. Jedyną jednostką kultury w gminie jest Gminna Biblioteka Publiczna w Winnicy. Na terenie gminy znajduje się również: jeden ośrodek zdrowia, dwie stacje paliw, urząd pocztowy, Bank Spółdzielczy, dwa kościoły i trzy cmentarze. Jest to gmina wiejska, typowo rolnicza o charakterze produkcyjnym i przetwórczym.

Na terenie gminy zarejestrowanych jest około 150 podmiotów gospodarczych, jednak największe z nich to zakłady produkcyjne: Zakłady Przetwórstwa Mięsnego, Zakład Mleczarski oraz Zakład Przetwórstwa Owoców i Warzyw.

8.2. Uczestnicy „Programu...”

Program usuwania azbestu skierowany jest do wszystkich właścicieli nieruchomości zlokalizowanych na terenie gminy Winnica, na których wybudowane budynki są pokryte wyrobami zawierającymi azbest tj. popularnym eternitem. Tej grupie mieszkańców najbardziej powinno zależeć na jak najszybszym usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów azbestowych ze swojego otoczenia. Przewiduje się, że zainteresowanie programem będzie wzrastać stopniowo z roku na rok, w miarę prowadzenia edukacji w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją azbestu. Założono, że w programie uczestniczyć będą zarówno te osoby, które program realizują, jak również te, które będą realizatorami.

Realizatorami programu będą:

- a) Urząd Gminy w Winnicy,
- b) Radni,
- c) Sołtysi.

Uczestnicy programu to:

- a) właściciele nieruchomości, którymi są osoby fizyczne,
- b) gminne jednostki i zakłady.

Przewiduje się, że dzięki zwiększeniu świadomości mieszkańców co do szkodliwości azbestu, realizacja programu odniesie oczekiwane skutki i doprowadzi do znacznego ograniczenia ilości użytkowanego azbestu na terenie Gminy Winnica. Zależać to będzie od możliwości finansowych mieszkańców w kontekście zastąpienia wymienianego pokrycia dachowego.

9. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa

9. 1. Warunki BHP podczas usuwania azbestu

Pracownikom zatrudnionym przy pracach związanych z zabezpieczaniem i usuwaniem azbestu należy zapewnić bezpieczne warunki wykonywania pracy, w szczególności na podstawie oceny ryzyka zawodowego, stosować odpowiednie środki zapobiegawcze i ochronne np. zwilżanie oraz kontrolować stopień narażenia w środowisku pracy. Należy również zapewnić szkolenie zawierające w swoim programie tematykę bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Ponadto należy sporządzić plan prac zawierający informacje dotyczące określenia stosowanych środków ochrony zbiorowej i indywidualnej, sposobów eliminowania lub ograniczania uwalniania włókien azbestowych oraz informowania pracowników i innych osób mogących zostać narażonymi na ekspozycję na azbest podczas prowadzenia wspomnianych prac, a także konieczności usunięcia materiałów azbestowych przed rozpoczęciem prac rozbiórkowych, chyba, że wiązałoby się to z większym narażeniem niż w przypadku sytuacji odwrotnej. Pracodawca zatrudniający pracowników do prac związanych z usuwaniem azbestu jest również obowiązany do zapewnienia liczby pracowników ograniczonej do niezbędnego minimum, w zależności od zakresu prac, jak również maszyn i urządzeń zapewniających eliminowanie lub przynajmniej ograniczanie do minimum powstawanie pyłu azbestowego, szczególnie jego emisji do środowiska, a także stosowania odpowiednio dobranych środków ochrony indywidualnej, zwłaszcza odzieży ochronnej i ochrony układu oddechowego. Maszyny i urządzenia powinny być wyposażone w odciągi miejscowe, zaopatrzone w wysoko efektywne filtry, muszą być też okresowo poddawane przeglądom i konserwacjom. Odzież ochronna powinna być wykonana z materiałów uniemożliwiających przenikanie pyłu azbestu oraz łatwe czyszczenie, a ściągacze w rękawach i nogawkach muszą ściśle przylegać do ciała. Środki ochrony układu oddechowego powinny być wymieniane po każdej zmianie roboczej lub gdy opory oddychania odczuwalnie wzrosną. Zmiana filtrów, spożywanie posiłków, picie napojów, palenie tytoniu, przechowywanie rzeczy osobistych są dozwolone wyłącznie po przemieszczeniu się do strefy niezagrożonej wpływem azbestu, nigdy w strefie zanieczyszczonej.

Należy również zapewnić odpowiednie przerwy na odpoczynek w warunkach nienarażenia na wpływy azbestu, a w przypadku przekroczenia wartości stężeń dopuszczalnych wstrzymać prace i podjąć działania zmierzające do obniżenia stężenia do co najmniej dopuszczalnego. Jeżeli działania takie nie odnoszą skutków, można prowadzić prace z zastosowaniem środków ochrony układu oddechowego, jednak tylko w zakresie ograniczonym do minimum, nigdy stale. Środki ochronne tego typu nie mogą być jedynym rozwiązaniem zabezpieczającym, ani zastępować technicznych rozwiązań ograniczających narażenia pracowników na wpływ pyłu azbestu.

Pracodawca powinien po zakończeniu omawianych prac zapewnić oczyszczenie wysoko skutecznymi urządzeniami filtracyjno-wentylacyjnymi lub na mokro, w sposób uniemożliwiający przedostanie się pyłu do powietrza, odzieży, obuwia roboczych oraz środków ochrony indywidualnej oraz przechowywania ich w sposób wykluczający kontakt

z prywatną odzieżą pracowników. Nie mogą one być stosowane poza miejscem pracy. Odzież zanieczyszczona pyłem azbestu przeznaczona do prania powinna być pakowana i oznakowana w sposób określony w przepisach dot. zakazu stosowania azbestu.

Podczas wykonywania prac przy usuwaniu i zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest należy ograniczać do niezbędnego minimum ilość odpadów, zwłaszcza drobnych i słabo związanych. Odpadów zawierających azbest nie wolno mieszać z innymi rodzajami odpadów. Stanowiska pracy, na których występuje ekspozycja na azbest i wysiłek fizyczny należy ograniczać do minimum oraz zapewnić brak jednoczesnego narażenia na inne czynniki rakotwórcze.

Po zakończeniu prac należy uprzątnąć teren prac z odpadów zawierających azbest oraz pyłu azbestowego w sposób zapewniający niemożność przenikania ich do środowiska. Stanowiska pracy, maszyny i urządzenia oraz drogi komunikacyjne powinny być czyszczone pod koniec każdej zmiany roboczej, a czynności te wykonywane z maksymalną starannością, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu filtracyjno-wentylacyjnego z wysoko skutecznym filtrem lub metodą „na mokro” niedopuszczalne jest ręczne zmiatanie na sucho lub czyszczenie przy użyciu sprężonego powietrza. Worki i filtry wykorzystane w urządzeniach stosowanych przy omawianych pracach powinny być jednorazowego użytku, a po wypełnieniu należy czyścić je z zachowaniem ostrożności, stosując odpowiednie środki ochrony indywidualnej, a zużyte traktować jak odpad zawierający azbest.

9.2. Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest

Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 poz. 1876). Wszelkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy dokonywać zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane, rozdz. 4 "Postępowanie poprzedzające rozpoczęcie robót budowlanych", rozdz. 5 "Budowa i oddawanie do użytku obiektów budowlanych". W przypadku konieczności usunięcia elementów zawierających azbest z obiektów budowlanych, inwestor musi przestrzegać przepisów Prawa Budowlanego oraz przepisów specjalnych dotyczących azbestu. Inwestor jest zobowiązany do zorganizowania procesu budowy, z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a w szczególności zapewnienie:

- opracowania projektu budowlanego i, stosownie do potrzeb, innych projektów;
- objęcia kierownictwa budowy przez kierownika budowy;
- opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- wykonania i odbioru robót budowlanych przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych.

Jeżeli przy usuwaniu, demontażu i rozbiórce elementów azbestowych lub materiałów zawierających azbest nie wystąpi naruszenie ani wymiana fragmentów konstrukcji budynku oraz gdy nie ulegnie zmianie wygląd elewacji, to pozwolenie na budowę, będące jednocześnie pozwoleniem na rozbiórkę, nie jest wymagane. W przeciwnym wypadku uzyskanie takiego pozwolenia jest konieczne.

Prace mające na celu usunięcie azbestu z obiektu budowlanego, powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót. Tylko przedsiębiorcy posiadający odpowiednią decyzję sankcjonującą wytwarzanie odpadów niebezpiecznych mogą wykonywać prace związane z usuwaniem azbestu. Wykonanie prac przez inwestora we własnym zakresie także wymaga uzyskania takiej decyzji. Wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić szczegółowy plan prac, który zawiera przede wszystkim:

- ilość wytworzonych odpadów;
- identyfikację rodzaju azbestu;
- klasyfikację wytworzonego odpadu;
- warunki ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem"; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem";
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;
- zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzania, tam gdzie jest to technicznie możliwe;
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;

- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu. Wykonawca usuwający azbest zobowiązany jest złożyć pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac i oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. Oświadczenie to przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu. Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:
 - szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³;
 - zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³;
 - szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³ w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie;
 - utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowywania do transportu;
 - oznakowanie opakowań;
 - magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Odpady może przekazać tylko podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów azbestowych i transportu tych odpadów. Prawidłowość wykonywanych działań w tym zakresie powinna być potwierdzona kartami ewidencji i przekazania odpadów.

10. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Mianem azbestu określa się naturalnie występujące, włókniste minerały krzemianowe, powstałe na drodze procesów metamorficznych. Charakterystyczną cechą morfologiczną naturalnie występujących minerałów azbestowych jest równoległa budowa włókien. Wyróżnia się dwie grupy minerałów azbestowych:

- serpentynyty – należą do nich: antygoryt, lizardyt i chryzotyl,
- amfibole – w skład tej grupy wchodzi bardzo dużo minerałów, a ich główne formy włókniste to: amozyt, krokidolit, azbest antofylitowy, termolitowy i aktynolitowy.

Azbest znalazł szerokie zastosowanie w przemyśle dzięki swoim właściwościom, takim jak:

- niepalność – temperatura topnienia chryzotyli wynosi 1500-1550°C, natomiast amfiboli 930-1150°C,
- odporność na czynniki chemiczne (kwasy i zasady) – szczególnie w przypadku amfiboli,
- wysoka wytrzymałość mechaniczna,
- niskie przewodnictwo cieplne i elektryczne,
- łatwość łączenia się z innymi materiałami (cement, tworzywa sztuczne),

- możliwość przędzenia włókien,
- dobre właściwości sorpcyjne.

Klasyfikację wyrobów zawierających azbest przeprowadza się na podstawie trzech kryteriów: zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościowa wyrobu. Wyroby zawierające azbest dzielimy na dwie klasy:

- Klasa I – wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000kg/m³ definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Są podatne na uszkodzenia mechaniczne, przez co uwalniają duże ilości włókien azbestowych do otoczenia. Głównie stosowane były w wyrobach tekstylnych w celach ochronnych oraz jako koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprężcie AGD, płytki podłogowe PCW oraz materiały i wykładziny cierne.
- Klasa II – obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000kg/m³ definiowane jako „twarde”. Azbestu zawierają poniżej 20%. Włókna są ze sobą mocno związane, więc w przypadku mechanicznego uszkodzenia emisja azbestu do otoczenia jest niewielka. Zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi stwarza obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Najczęściej w Polsce stosowanymi wyrobami z tej klasy są płyty azbestowo-cementowe faliste i płyty azbestowo-cementowe typ „karo” stosowane jako pokrycia dachowe oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach produkowane i stosowane były rury azbestowo-cementowe służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypowe.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. – w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001r. Nr 112, poz. 1206) odpady zawierające azbest klasyfikowane są jako odpady niebezpieczne z przypisanymi następującymi kodami klasyfikacyjnymi:

- 06 07 01* - Odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - Odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - Odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo azbestowych,
- 15 01 11* - Opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - Okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - Zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - Materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - Materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

11. Rodzaj, stan, ilość i miejsca występowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Winnica.

Od roku 2009 Gmina Winnica prowadziła inwentaryzację wyrobów azbestowych. Narzędziem wspomagającym proces inwentaryzacji była ankieta (Załącznik nr 3)

przeprowadzona wśród właścicieli budynków jednorodzinnych służąca dokładnej analizie ilości wyrobów zawierających azbest.

Zgromadzone informacje są corocznie przedkładane Marszałkowi Województwa Mazowieckiego, jako informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, zgodnie z art. 162 ustawy Prawo ochrony środowiska. Podmioty inne niż osoby fizyczne, mają obowiązek sprawozdawczy, odnośnie posiadanych wyrobów azbestowych bezpośrednio do marszałka województwa (corocznie w terminie do 31 marca).

Posiadana przez gminę inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest jest na bieżąco aktualizowana, w związku z czym zarówno ilość jak i miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, na terenie gminy nie są wartościami stałymi i mogą ulec zmianie.

11.1 Rodzaj wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Winnica

Zabudowania, gdzie zidentyfikowano wyroby azbestowe to przede wszystkim powierzchnie dachowe budynków gospodarczych i mieszkalnych. Większa ilość azbestu występuje w nieruchomościach należących do osób fizycznych. Wśród wyrobów azbestowych występujących na terenie Gminy Winnica znajdują się :

- płyty faliste azbestowo - cementowe stosowane w budownictwie
- płyty azbestowo - cementowe płaskie stosowane w budownictwie.

Na terenie gminy aktualnie nie zidentyfikowano wyrobów azbestowych innych niż faliste, bądź płaskie płyty azbestowo - cementowe stosowane w budownictwie.

11.2. Stan wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Winnica

Stan wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Winnica określony został na podstawie analizy prawdopodobieństwa dla różnych wariantów.

W celu określenia stanu wyrobów azbestowych przeprowadzono analizę zapisów rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz posiadanej wiedzy.

Większość wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie Gminy Winnica jest w dobrym stanie technicznym. Pokrycia dachowe znajdujące się na obiektach mieszkalnych i gospodarskich w większości nie są narażone na działanie mechaniczne (znajdują się powyżej 2 m nad poziomem terenu), są nieuszkodzone lub posiadają niewielkie jedynie ubytki powierzchni (odpryski, złamania) oraz oddzielone są od pomieszczeń, gdzie przebywają ludzie. Takie wyroby należy zakwalifikować do III stopnia pilności (wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat). Szacuje się, że wyroby takie na terenie Gminy Winnica stanowią około 80% wszystkich wyrobów azbestowych z terenu gminy.

Pokrycia dachowe na nie użytkowanych, opuszczonych lub zaniedbanych obiektach mieszkalnych lub gospodarskich posiadające uszkodzenia powierzchni (wyraźne odpryski, złamania, naruszona struktura włókien) kwalifikują się do II stopnia pilności (wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku). Szacuje się, że na terenie Gminy Winnica może znajdować się ok. 15% takich wyrobów azbestowych.

Wyroby o znacznych uszkodzeniach powierzchni, niezależnie od rodzaju budynku, narażone na uszkodzenia mechaniczne lub wstrząsy kwalifikują się do I stopnia pilności. Wymagają one jak najszybszego usunięcia, wymiany na wyrób bezazbestowy lub zabezpieczenia. Szacuje się, że na terenie Gminy Winnica do tej grupy może kwalifikować się około 5 % wyrobów azbestowych.

W związku z oddziaływaniem czynników atmosferycznych i zużyciem wyrobów, produkty obecnie będące w dobrym stanie technicznym, w miarę upływu czasu zaczną stwarzać coraz większe zagrożenie dla środowiska.

11.3. Ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Winnica

Z zebranych danych w trakcie przeprowadzanej inwentaryzacji wynika, że na terenie gminy Winnica na dzień 31.12.2011 r. występuje **2 974 744 kg** wyrobów azbestowych. Wartość przelicznika dla masy wyrobów azbestowych przyjęto na podstawie opracowanego przez Ministerstwo Środowiska dla użytkowników wyrobów azbestowych oraz informacji zawartych w Bazie Azbestowej, w wysokości 11 kg na każdy 1 m² zinwentaryzowanych wyrobów (zarówno płyt falistych jak i płaskich). Przyjęcie takiej wartości umożliwia zachowanie spójności z informacjami znajdującymi się w ogólnokrajowej Bazie Azbestowej.

Ilość wyrobów azbestowych, występujących w poszczególnych typach zabudowy przedstawia poniższa tabela:

Tabela Nr 1 Ilość wyrobów azbestowo- cementowych występująca na terenie gminy Winnica w poszczególnych typach zabudowy

Rodzaj obiektu	Pokrycia dachowe w	
	m ²	kg
Zabudowa jednorodzinna (osoby fizyczne)	260 590,3	2 866 493
Zabudowa przedsiębiorstw	7 653	84 183
Zabudowa użyteczności publicznej	2 188	24 068
Razem	27 0431,3	2 974 744

11.4. Miejsce występowania wyrobów azbestowych

Zdecydowana większość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy Winnica stanowią pokrycia dachowe obiektów budowlanych.

Ilość wyrobów azbestowych aktualnie zinwentaryzowanych w poszczególnych miejscowościach Gminy Winnica i jego udział procentowy w stosunku do ogólnej ilości wyrobów azbestowych na terenie całej gminy Winnica przedstawia tabela Nr 2

Tabela Nr 2 Zinwentaryzowana ilość azbestu w poszczególnych miejscowościach (zabudowa jednorodzinna) i procentowy udział w ogólnej ilości zinwentaryzowanego azbestu

Lp.	Nazwa miejscowości	Ilość azbestu w kg	% udział
1	Brodowo Baboły	80971	2,72
2	Białe Błoto	25007	0,84
3	Bielany	131727	4,43
4	Błędostowo	161026	5,41
5	Brodowo Wity	26950	0,91
6	Budy Zbroszki	23650	0,80
7	Nowe Bulkowo	11220	0,37
8	Stare Bulkowo	108673	3,65
9	Domosław	272470	9,16
10	Gatka	15125	0,51
11	Glinice Domaniweo	35347	1,19
12	Glinice Wielkie	53020	1,78
13	Gnaty Lewiski	45914	1,54
14	Gnaty Szczerbaki	68480	2,30
15	Gnaty Wieśniane	107019	3,60
16	Gołdkowo	126839	4,26
17	Górka Powielińska	34398	1,16
18	Górki Baćki	33880	1,14
19	Górki Duże	67298	2,26
20	Górki Witowice	70222	2,36
21	Kamionna	111536	3,75
22	Łachów	29964	1,01
23	Mieszki Kuligi	177002	5,96
24	Mieszki Leśniki	161882	5,44
25	Pawłowo	41070	1,38
26	Poniaty Wielkie	7975	0,27
27	Poniaty Cibory	53845	1,81
28	Powielin	61435	2,06
29	Rebkowo	61402	2,06
30	Skarżyce	62355	2,10
31	Skorosze	59977	2,02
32	Skoroszki	28908	0,97
33	Skórznice	101816	3,42
34	Smogorzewo Pańskie	44638	1,50
35	Smogorzewo Włociańskie	39171	1,32
36	Winnica	228525	7,68
37	Winniczka	51316	1,73
38	Zbroszki	44440	1,49
39	Razem zabudowa jednorodzinna	2866493	96,36

W celu zakwalifikowania wyrobów zawierających azbest do dalszego użytkowania lub usunięcia oraz określenia stopnia pilności działań naprawczych, właściciele obiektów posiadających obiekty z wyrobami zawierającymi azbest powinni wykonać ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów według załącznika 1 do Rozporządzenia

Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. nr 71 poz. 649 z późn. zm.) (wzór stanowi Załącznik Nr 1 do niniejszego „Programu...”)

Jak wcześniej wspomniano, stan techniczny wszystkich pokryw azbestowo - cementowych określa się jako dobry i średni, w większości kwalifikuje te pokrycia do III stopnia pilności, czyli do ponownej oceny w okresie do lat 5.

Należy zaznaczyć, że odpowiednie zabezpieczenie wyrobów zawierających azbest np. poprzez pomalowanie, może przedłużyć ich żywotność, jednak nie uchroni przed ich całkowitym usunięciem.

12. Harmonogram realizacji celów i zadań „Programu...”

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki dopuszcza się wykorzystywanie wyrobów zawierających azbest nie dłużej niż do 31 grudnia 2032 roku.

Przy założeniu, że na realizację Programu pozostało 21 lat, a na terenie Gminy Winnica znajduje się 2 974 744 kg wyrobów azbestowych – osiągnięcie założonych celów możliwe będzie wyłącznie poprzez coroczne usuwanie ponad 141 654 kg wyrobów zawierających azbest.

W pierwszej kolejności powinny zostać usunięte i unieszkodliwione wyroby będące w złym stanie technicznym (I stopień pilności).

Realizacja niniejszego programu mająca na celu oczyszczenie terenu gminy Winnica z wyrobów zawierających azbest oraz ochronę zdrowia mieszkańców opierać się będzie o działania realizowane wg harmonogramu przedstawionego w tabeli Nr 3

Tabela Nr 3 Harmonogram realizacji zadań Programu...

Lp.	Proponowane działania	Realizacja
1	Tworzenie mechanizmów prawno- finansowych ułatwiających usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Winnica	Do roku 2032
2	Likwidacja dzikich wysypisk wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Winnica	Na bieżąco
3	Aktualizacja informacji na temat stanu, ilości i lokalizacji wyrobów oraz odpadów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy Winnica	Na bieżąco
4	Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na dofinansowanie usuwania wyrobów azbestowych	Na bieżąco
5	Monitorowanie i ocena stanu realizacji Programu oraz przedstawienie Radzie Gminy sprawozdania z przebiegu realizacji tego programu..	Corocznie
6	Przygotowanie i prowadzenie programów edukacyjno – informacyjnych np. publikacje broszur, ulotek, informacji w prasie	Do roku 2032
7	Szkolenie pracowników administracji publicznej	Na bieżąco

Wskazane działania zaplanowane zostały na cały okres obowiązywania Programu – na lata 2012-2032 (21 lat), bądź też do czasu zmian w obowiązujących przepisach prawnych. W przypadku wprowadzenia istotnych zmian w przepisach prawa, rzutujących na zapisy niniejszego Programu, zostanie on zaktualizowany.

Termin realizacji poszczególnych działań przedstawiono w tabeli nr 4

Tabela Nr 4 Termin realizacji poszczególnych działań w celu realizacji „Programu...”

Lp.	Działanie		Termin realizacji
1	Działalność informacyjno-popularyzacyjna w mediach (lokalna prasa, ulotki, strona internetowa gminy)		przez cały okres realizacji programu
2	Aktualizacja bazy danych dotyczącej podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Winnica		
3	Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, i innych. Usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem kolejności złożenia	W okresie 2012-2032
		Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu	
		Odbiór, transport, utylizacja odpadów zawierających azbest.	
4	Monitorowanie realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Winnica”		Co 5 lat
5	Przedstawienie Radzie Gminy sprawozdania z przebiegu realizacji Programu		Raz w roku

Usuwanie azbestu i wyrobów go zawierających jest kosztownym przedsięwzięciem. Zakłada się, że przyjęcie niniejszego „Programu...” w zakresie pomocy mieszkańcom naszej gminy w postaci dofinansowania odbioru, transportu i składowania odpadów zawierających azbest spowoduje dużą intensywność usuwania azbestu w pierwszym okresie obowiązywania „Programu...”. Wynikiem realizacji „Programu” będzie stopniowe zmniejszenie się ilości usuwanego azbestu w latach następnych.

Szczegółowe warunki pomocy finansowej dla osób podejmujących się usunięcia i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest określone zostaną w odrębnym Zarządzeniu Wójta Gminy Winnica.

Nie przewiduje się wzrostu ilości wyrobów zawierających azbest, z uwagi na obecny całkowity zakaz ich stosowania.

13. Finansowanie usuwania wyrobów azbestowych i zawierających azbest

Do dokonania szacunkowej kalkulacji kosztów całości przedsięwzięcia został przyjęty koszt demontażu i utylizacji 1 m² pokrycia dachowego zawierającego azbest na poziomie 30 zł. Szacunkowy koszt usunięcia aktualnie zinwentaryzowanej ilości azbestu wynosi więc łącznie **89 242 320 zł**.

W związku z zagrożeniem dla zdrowia i życia powodowanym przez azbest, powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów zawierających azbest już istniejących.

Źródła finansowania inwestycji ekologicznych związanych z gospodarką odpadami można podzielić na trzy grupy:

- publiczne - np. pochodzące z budżetu państwa, gminy lub instytucji publicznych;
- prywatne - np. z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych;
- prywatno - publiczne - np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

Dominującymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:

- zobowiązania kapitałowe - kredyty, pożyczki, obligacje, leasing;
- udziały kapitałowe - akcje i udziały w spółkach;
- dotacje.

W Polsce występują najczęściej następujące formy finansowania inwestycji w zakresie gospodarki odpadami:

- fundusze własne inwestorów;
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne;
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe;
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju - EBOiR, Bank Światowy);
- kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne;
- leasing.

Na dzień sporządzenia niniejszego dokumentu samorząd gminy Winnica posiada możliwość korzystania z następujących źródeł finansowania realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych z terenu gminy Winnica”:

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na przełomie września i października 2009 r. podjął działania zmierzające do zatwierdzenia treści programu priorytetowego nr 11: Program dla przedsięwzięć związanych z realizacją rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.

Szczegółowe informacje uzyskać można pod adresem:

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ul. Konstruktorska 3a, 02-673 Warszawa
tel. (022) 45-90-100, faks (022) 459-01-01
e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl
www.nfosigw.gov.pl

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (PROW) istnieje możliwość sfinansowania kosztów związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu jako części realizowanej operacji, w ramach następujących działań:

- działanie 121: Modernizacja gospodarstw rolnych
- działanie 311: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- działanie 312: Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.

Szczegółowe informacje uzyskać można pod adresem:

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie
Al. Jana Pawła II 70, 00 – 175 Warszawa
tel. 0 800 38 00 84, faks 022 318 53 30
www.arimr.gov.pl
e-mail: info@arimr.gov.pl

Kredyt oferowany przez BGŻ we współpracy z AR i MR

Bank Gospodarki Żywnościowej (BGŻ) współpracuje z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie udzielania kredytów preferencyjnych. Podstawą do udzielania przez ARiMR pomocy ze środków krajowych, w tym dopłat do oprocentowania kredytów, jest *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR*.

Zasady udzielania dopłat do oprocentowania ustalane są przez AR i MR.

Przedmiotem kredytowania w ramach linii o symbolu nIP zgodnie z Warunkami i zasadami udzielania kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, działach specjalnych produkcji rolnej i przetwórstwie produktów rolnych m.in. mogą być objęte koszty rozbiórki i unieszkodliwiania materiałów szkodliwych, w tym wyrobów azbestowych, pod warunkiem realizowania inwestycji polegającej na budowie, przebudowie lub remoncie obiektów służących do prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej.

Szczegółowe informacje uzyskać można pod adresem:

Bank BGŻ S.A.

ul. Kasprzaka 10/16, 01-211 Warszawa

tel. (022) 860-40-00, faks (022) 860-50-00

www.bgz.pl

Bank Ochrony Środowiska S.A

BOŚ S.A. oferuje kredyty z linii kredytowej KfW5, w ramach której finansowane są przedsięwzięcia polegające na unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest. Podstawą udzielenia każdego rodzaju kredytu jest posiadanie przez wnioskodawcę zdolności do zaciągnięcia kredytu i ustanowienie odpowiednich form zabezpieczenia spłaty kredytu.

W ramach linii KfW5 przedmiotem kredytowania objęte jest unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, w tym w szczególności:

- budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych (zakup i instalacja nowych rur wodociągowych),
- wymiana lub zabezpieczenie powierzchni dachowych lub elewacyjnych z płyt azbestowych.

BOŚ oferuje także kredyt na zakup i montaż urządzeń służących ochronie środowiska w ramach porozumienia ze sprzedawcami i dystrybutorami tego rodzaju wyrobów. Klient, ubiegający się o kredyt w ramach porozumienia z dystrybutorem, do usuwania azbestu i montażu nowego pokrycia dachowego powinien wybrać firmę, z którą Bank ma podpisane porozumienie o współpracy. Przedmiotem kredytowania objęte są koszty demontażu, transportu i unieszkodliwienia azbestu oraz koszty zakupu i położenia nowego pokrycia dachowego.

Oddziały BOŚ w Warszawie współpracują z WFOŚ i GW w Warszawie w zakresie preferencyjnego kredytowania inwestycji polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest i realizowanych na terenie województwa mazowieckiego. Umowa została zawarta na czas nieokreślony. Przedmiotem kredytowania objęte są działania polegające na usuwaniu (demontażu i transporcie) i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest.

Szczegółowe informacje uzyskać można pod adresem:

I Oddział BOŚ w Warszawie

02-665 Warszawa, Al. Wilanowska 372

tel. (0-22) 336-01-13, faks (0-22) 647-04-47

e-mail: warszawa1@bosbank.pl

II Oddział BOŚ w Warszawie

00-958 Warszawa, Al. Solidarności 104

tel. (0-22) 532-71-00, faks (0-22) 632-52-49

e-mail: warszawa2@bosbank.pl

III Oddział BOS w Warszawie

00-950 Warszawa, Al. Jana Pawła II 12

tel. (0-22) 850-87-18, faks (0-22) 850-88-98

e-mail: warszawa3@bosbank.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

W ramach Priorytetu dziedzinowego IV *Ochrona ziemi* przewidziano dofinansowanie projektów z zakresu działania 5. *Usuwanie i unieszkodliwianie azbestu*. Wsparcie jest realizowane na podstawie uchwalonych *Zasad przeznaczania środków WFOŚ i GW na dofinansowanie działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego* oraz *Regulaminu przeznaczania środków WFOŚ i GW w Warszawie na dofinansowanie działań z zakresu usuwania i unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego*.

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowywane są koszty demontażu płyt azbestowych, koszt przewiezienia azbestu z miejsca demontażu do miejsca unieszkodliwienia oraz koszt unieszkodliwienia azbestu. Środki Funduszu nie mogą być przeznaczone na wykonanie nowych pokryć dachowych.

Szczegółowe informacje uzyskać można pod adresem:

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

ul. J.S. Bacha 2, 02-743 Warszawa

tel. (022) 853-53-21, faks (022) 853-53-02

e-mail: poczta@wfosigw.pl

www.wfosigw.pl

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

W RPO Województwa Mazowieckiego możliwość sfinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu istnieje w ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* oraz w ramach działania 5.2 *Rewitalizacja miast*, w którym wymiana elementów zawierających azbest traktowana jest jako element projektu.

W ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* przewidziane jest sfinansowanie m.in. przedsięwzięć mających na celu kompleksowe oczyszczenie terenu z odpadów zawierających azbest, a także usuwanie azbestu z budynków administracji publicznej wraz z zapewnieniem bezpiecznego unieszkodliwienia odpadów azbestowych.

W ramach działania 5.2 *Rewitalizacja miast* przewidziane jest wsparcie przedsięwzięć, realizowanych w ramach zintegrowanych projektów odnowy obszarów miejskich, w których wymiana elementów zawierających azbest traktowana jest jako element projektu.

Szczegółowe informacje uzyskać można pod adresem:

Instytucja Zarządzająca RPO Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013

Zarząd Województwa Mazowieckiego poprzez Departament Strategii i Rozwoju

Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego w

Warszawie

ul. Kłopotowskiego 5, 03-718 Warszawa

tel. (022) 597-97-51, faks (022) 597-97-52

www.rpo.mazovia.eu; www.mazovia.pl

e-mail: punkt_kontaktowy@mazovia.eu; dsrr@mazovia.pl

14. Szacunkowe koszty realizacji programu

Koszt usunięcia azbestowych pokryć dachowych jest składową wydatków na: zapewnienie bezpieczeństwa w miejscu pracy, demontażu wyrobów, zabezpieczenie powstałych odpadów na czas ich magazynowania i transportu, transportu odpadów oraz ich zdeponowania na składowisku odpadów. W związku z tym całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych jest uzależniony od kosztów jednostkowych poszczególnych operacji.

W celu ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest uzyskano informację od kilku firm posiadających zezwolenie na usuwanie i transport tego typu wyrobów. Cena ustalana jest indywidualnie w zależności od ilości składowanego azbestu. Przy unieszkodliwianiu dużych ilości azbestu cena podlega negocjacji.

Cena demontażu uzależniona jest również od wysokości budynku, gdyż przy zabudowie wysokiej konieczne jest rozstawienie rusztowań, co także wiąże się z dodatkowymi kosztami.

Średni koszt usunięcia 1m² płyty cementowo-azbestowej ustalono na ok. 30,00 zł netto.

Szacunkowy łączny koszt usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest (bez uwzględniania montażu nowych pokryć dachowych), znajdujących się na terenach należących do mieszkańców gminy Winnica wynosił będzie:

$$270\,431,3\text{ m}^2 \times 30\text{zł/ m}^2 = 8\,112\,939\text{ zł netto}$$

w tym:

z zabudowań jednorodzinnych (od osób fizycznych):

$$260\,590,3\text{ m}^2 \times 30\text{ zł/m}^2 = 7\,817\,709\text{ zł netto}$$

z zabudowań przedsiębiorstw:

$$7\,653\text{ m}^2 \times 30\text{ zł/m}^2 = 229\,590\text{ zł netto}$$

z zabudowań użyteczności publicznej:

$$2\,188\text{ m}^2 \times 30\text{ zł/m}^2 = 65\,640\text{ zł netto}$$

Dofinansowanie do działań usuwania i unieszkodliwienia wyrobów azbestowych pełni funkcję zachęcającą do podejmowania decyzji o wymianie pokryć dachowych.

Firmy prowadzące działalność związaną z usuwaniem odpadów azbestowych wywożą na składowiska przystosowane do unieszkodliwiania odpadów azbestowych, z którymi mają podpisaną umowę. Informacje dotyczące specjalistycznych firm zajmujących się usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego są dostępne w Załączniku Nr 1.

Najbliższym ośrodkiem zajmującym się utylizacją i składowaniem odpadów zawierających azbest jest Zakład Odpadów Komunalnych w Rachocinie, 09-200 Sierpc, ul. Traugutta 32, woj. mazowieckie.

15. Założenia programu.

Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli, zarządców nieruchomości i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu **wyrobów zawierających azbest**:

- **Informowanie mieszkańców gminy o skutkach narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości - Gmina w pierwszej kolejności powinna skupić się na działaniach edukacyjno - informacyjnych skierowanych do mieszkańców.**

Na Gminę nałożony został obowiązek informowania mieszkańców na temat negatywnych skutków oddziaływania azbestu na stan zdrowia mieszkańców oraz o możliwości usunięcia wyrobów zawierających azbest, co ma na celu skłonienie właścicieli nieruchomości do wypełnienia nałożonego na nich ustawowo obowiązku usunięcia wyrobów zawierających azbest do 2032 r. Gmina powinna więc zadbać, aby formularze, na podstawie których dokonywana ma być ocena stanu nieruchomości pod kątem obecności azbestu i stopnia jego zużycia, były dostępne w urzędzie oraz - o ile istnieje taka możliwość - również na stronie internetowej gminy. Gmina ma także służyć pomocą swoim mieszkańcom na temat wymaganych procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu. Informacje te powinny znaleźć się na stronie internetowej urzędu gminy, na tablicach informacyjnych w jego budynku, ulotkach i plakatach, a także być przekazywane podczas spotkań z mieszkańcami. Gmina powinna szukać sojuszników swoich działań wśród lokalnych organizacji pozarządowych, dziennikarzy starając się zainteresować ich tematyką azbestu, szczególnie w skali regionu, oraz służąc informacjami na temat jego usuwania tak, aby wzmacniać prowadzone przez siebie działania informacyjno-edukacyjne.

- **Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy**

Informacje podawane przez właścicieli nieruchomości zbierane są w postaci wypełnionych arkuszy. Na ich podstawie jest sporządzony zbiorczy wykaz obiektów zawierających azbest, wg trzech grup pilności, w zależności od stopnia zagrożenia. Oprócz zbierania informacji od prywatnych właścicieli nieruchomości, gmina dokonuje oceny stanu nieruchomości, których sama jest właścicielem. Uczciwa i rzetelna ocena oraz inwentaryzacja są jedynym sposobem na uzyskanie wsparcia finansowego na cele związane z usuwaniem azbestu. O tym także mieszkańcy powinni zostać poinformowani przez Gminę.

- **Opracowanie sprawozdania dotyczącego stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest**

Informacje zebrane na podstawie arkuszy ocen powinny być przekazywane raz w roku do właściwego urzędu nadzoru budowlanego w powiecie. Sprawozdania mają być sporządzone - podobnie do zbiorczego wykazu obiektów zawierających azbest - według trzech grup pilności.

- **Pozyskiwanie środków finansowych**

Usuwanie wyrobów zawierających azbest, szczególnie w przypadku elementów budowlanych jest kosztowne i wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Istnieje jednak możliwość uzyskania wsparcia ze strony krajowych lub zagranicznych funduszy na ochronę środowiska (z uwzględnieniem wymogu art. 16 ustawy o odpadach). Pieniądze te przeznaczone są na realizację dużych projektów, dlatego właściciele powinni łączyć się w większe grupy i aplikować o pieniądze wspólnie. Takie postępowanie wymaga ustanowienia przedstawiciela mogącego występować i działać w ich imieniu. Może nim być m.in. Gmina lub związek gmin. Inicjująca rola Gminy w tych działaniach jest bardzo ważna, bowiem wielu mieszkańców nie będzie stać na pokrycie kosztów usunięcia azbestu samodzielnie, a w konsekwencji będzie on nadal stanowił zagrożenie.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie Marszałkowi Województwa (dot. przedsiębiorców) lub **Wójtowi Gminy** (dot. osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) i coroczna aktualizacja informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone,
 - zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;

posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,

- zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Na terenie Województwa Mazowieckiego funkcjonuje 1 składowisko przyjmujące odpady zawierające azbest (czasowe magazynowanie), znajdujące się w Rachocinie, w Powiecie Sierpeckim. W perspektywie planuje się budowę kwatery do składowania azbestu na tym składowisku, po jego wcześniejszej rozbudowie. Przewidywana pojemność kwatery, to około 150 000 Mg.

Pojemność i okres użytkowania składowisk odpadów jest ograniczony. Składowiska, które działały, ale obecnie już nie funkcjonują, spełniły swoją funkcję, ponieważ przyjmowały do składowania odpady azbestowe. Założenie budowy kolejnych składowisk odpadów jest o tyle słuszne, o ile przyjmie się, iż w danym okresie średnio przyjmuje odpady azbestowe do składowania dana ilość składowisk. Sieć składowisk odpadów ma zapewnić możliwości unieszkodliwiania odpadów azbestowych zgodnie z prawem.

Wykaz istniejących i przygotowywanych składowisk odpadów zawierających azbest na podstawie „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

Lp	Nazwa składowiska Lokalizacja	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska [m ³]
Województwo dolnośląskie			
1	Składowisko Odpadów Przemysłowych, ul. Górnicza 1 58-303 Wałbrzych	Mo-Bruk Korzenna 214 33-322 Korzenna	105 796
2	Składowisko odpadów przemysłowych –Zakład w Godzikowicach ul. Stalowa 12 55-200 Oława	Dolnośląska Korporacja Ekologiczna ul. Kopalniana 7 59-101 Polkowice	500
3	Składowisko odpadów w Marcinowie, gm. Trzebnica	Urząd Miasta Trzebnica, ul. Piłsudskiego 1 55-100 Trzebnica	10 000
4	Teren KGHM „Polska Miedź” w Lubinie Oddział Huta Miedzi Głogów ul. Śukowicka 1 67-200 Głogów	KGHM „Polska Miedź” S.A. w Lubinie Oddział Huta Miedzi Głogów	Wykorzystywane przez właściciela

Województwo kujawsko-pomorskie

5	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Małocieczowo, gm. Pruszcz	„ECO-POL” Sp. z o.o. ul. Św. Jana 18 D 87-140 Chełmża	13 840
---	---	---	--------

Województwo lubelskie

6	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś gm. Poniatowa	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Młodzieśowa 4 24-320 Poniatowa	1 500
7	Składowisko Piaski Zarzecze II Kraśnik	WOD-BUD Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	149 930

Województwo lubuskie

8	Składowisko Odpadów Azbestowych ul. Małczyńska 180 Chróścik gm. Gorzów Wielkopolski	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Teatralna 49 66-400 Gorzów Wielkopolski	29 320
---	--	---	--------

Województwo łódzkie

9	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka gm. Radomsko	Metalurgia S.A. ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	28 960
10	„Bagno-Lubień” - teren Elektrowni Bełchatów S.A.	Elektrownia Bełchatów S.A. z/s w Rogowcu ul. Wyzwolenia 30 97-406 Rogowiec	Wykorzystywane przez właściciela

Województwo małopolskie

11	Składowisko Komunalne w Ujkowie Starym gm. Bolesław	Zakład Gospodarki Komunalnej „Bolesław” Sp. z o.o., ul. Osadowa 1 32-329 Bolesław	60 540
12	Składowisko odpadów „Za rzeką Białą” ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	13 780

Województwo mazowieckie

13	Składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej ul. Traugutta 33 09-200 Sierpc	45 000
----	---	--	--------

Województwo opolskie

Brak składowisk			
-----------------	--	--	--

Województwo podkarpackie

14	Składowisko Odpadów w Młynach gm. Radymno	Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341 37- 550 Radymno	36 828
15	Składowisko Odpadów Pysznica gm. Pysznica	Gminny Zakład Komunalny ul. Wolności 295 37-403 Pysznica	969
	Kozodrza gm. Ostrów	Zakład Usług Komunalnych w Ostrowie	[17 740]

Województwo podlaskie

16	Składowisko Odpadów Miastkowo pow. Łomża	MPGKiM ul. Poznańska 141 18-400 Łomża	700
	<i>Składowisko odpadów budowlanych zawierających azbest na terenie składowiska odpadów komunalnych w m. Korytki gm. Jedwabne</i>	<i>Komunalny Zakład Budżetowy ul. Mickiewicza 4 18-420 Jedwabne</i>	<i>[I etap - 20 000] [II etap - 21 500]</i>

Województwo pomorskie

17	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie Bierkowo 120 76-261 Bruskowo Wielkie gm. Słupsk	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, ul. Szczecińska 112 76-200 Słupsk	14 380
18	Składowisko Odpadów w Gilwie Małej Gilwa Mała 8 82-500 Kwidzyn	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gilwa Mała 8, 82-500 Kwidzyn	58 360
P	<i>Kwaterna na odpady zawierające azbest</i>	<i>Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o. w Gdańsku ul. Jabłoniowa 55 80-180 Gdańsk Szadółki</i>	<i>[b.d.]</i>

Województwo śląskie

19	Sektor III na odpady azbestowe, wydzielony w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Knurowie Szybowa 44, Knurów	PPHU „Komart” Sp. z o.o. ul. Szpitalna 7 44- 194 Knurów	284 740
P	<i>Składowisko odpadów komunalnych Świętochłowice – teren po eksploatacji hałdy Huty „Florian”</i>	<i>Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76 41-608 Świętochłowice</i>	<i>[30 000]</i>
20	Kwaterna X na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dąbrowie	Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. ul. Koksownicza 1 42-523 Dąbrowa Górnicza	186
21	Składowisko odpadów azbestowych na terenie Oczyszczalni Ścieków Deszczowo- Przemysłowych Huty Katowice Dąbrowa Górnica	ARCELOR MITTAL POLAND S.A. Oddział w Dąbrowie Górnicej, ul. J. Piłsudskiego 92 41-308 Dąbrowa Górnicza	Wykorzystywane przez właściciela
22	Wydzielona subkwaterna na odpady zawierające azbest w ramach sektora III składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jastrzębiu Zdroju	Cofinco-Poland Sp. z o.o. ul. Graniczna 29 40-956 Katowice	16 000

Województwo świętokrzyskie

23	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Dobrów gm. Tuczępy	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. Dobrów 8 28-142 Tuczępy	163 440
----	--	--	---------

Województwo warmińsko-mazurskie

24	Składowisko odpadów zawierających azbest Półwieś gm. Zalewo	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. 3-go Maja 8 14-100	19 500
25	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Szańcowa 1 82-300 Elbląg	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Szańcowa 1 82-300 Elbląg	3 984

Województwo wielkopolskie

26	Składowisko odpadów niebezpiecznych, ul. Sulańska 11 62-510 Konin	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Sulańska 11 62-510 Konin	162 990
Województwo zachodniopomorskie			
27	Zakład odzysku odpadów ul. Łubuszan 80 Sianów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Komunalna 75-724 Koszalin	15 685
28	Składowisko odpadów Dalsze gm. Myślibórz	„Eko-Mysł” Sp. z o.o. Dalsze 36 74-300 Myślibórz	1 800
RAZEM – ISTNIEJĄCE			1 258 728
RAZEM - PRZYGOTOWYWANE			69 240

P – przygotowywane składowiska odpadów zawierających azbest

16. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

Z uwagi na fakt, iż realizacja całościowa programu jest procesem długoterminowym należy brać pod uwagę potrzebę jego aktualizacji w celu dostosowania do zmieniających się warunków i wymogów prawnych, technicznych i technologicznych oraz finansowych. Niezbędna aktualizacja następować będzie w razie stwierdzenia niezgodności z w/w warunkami. Program powinien być aktualizowany nie rzadziej niż co 4 lata.

17. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Celem „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Winnica” jest stworzenie warunków do stosowania przepisów prawnych obowiązujących w prawodawstwie polskim i Dyrektywach Unii Europejskiej, a dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. W programie przedstawiono plan do sukcesywnego oczyszczania terenu Gminy Winnica z wyrobów zawierających azbest poprzez ich demontaż i utylizację. Program zawiera podstawowe informacje do stworzenia odpowiednich podstaw do ograniczenia negatywnego oddziaływania wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowisko naturalne.

W Programie zawarte są podstawowe informacje dotyczące właściwości azbestu, wskazano kierunki i możliwości stosowania wyrobów zawierających azbest w podstawowych dziedzinach gospodarki w celu ewentualnej identyfikacji źródła wytwarzania tego rodzaju odpadów. Równocześnie określono w Programie harmonogram najważniejszych zadań do realizacji. Określone w harmonogramie zadania uwzględniają rolę samorządu gminnego w ich realizacji. W Programie wskazano również możliwości pozyskania środków z różnych źródeł do finansowania akcji likwidacji wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Winnica

Załączniki

- Załącznik 1. Wykaz podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w zakresie transportu, zbierania i usuwania odpadów zawierających azbest.
- Załącznik 2. Zestawienie ilości pokryć dachowych z wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowane na terenie gminy Winnica.
- Załącznik 3. Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest.
- Załącznik 4. Informacja o wyrobach zawierających azbest - wzór.
- Załącznik 5. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancjach stwarzających szczególne zagrożenia dla środowiska – wzór.
- Załącznik 6. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest – wzór.
- Załącznik 7. Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowo-cementowych.

Załącznik 1. Wykaz podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w zakresie transportu, zbierania i usuwania odpadów zawierających azbest.

1. „GAJAWI” P.P.H.U.
Gabriel Rogut
ul. Odyńca 24
93-150 Łódź
tel. (042) 688 43 70, 0 501 028 153
2. Firma Handlowo –Usługowa
„System-Dach” S.J.
Brody 6
09-100 Płońsk
tel. (023) 662 25 38
3. Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o.
Reguły, ul. Graniczna 6
05-816 Michałowice
4. Sintac-Polska Sp. z o.o.
ul. Armii Krajowej 86
05-75 Wesoła
tel. (022) 812 62 54, 812 76 27, 812 45 93
5. Centrum Gospodarki Opadami, Azbestu i Recyklingu „CARO”
ul. Zamojskiego 51
22-400 Zamość
tel. (084) 627 30, 13, 0 608 435 133
6. Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych
TERMOEXPORT
ul. Żurawia 24/7, 00-515 Warszawa
tel. (022) 821 34 67, 621 21 97
7. ALGADER HOFMAN Sp. j.
ul. Gwiazdzista 21/17
01-651 Warszawa
tel. (0 22) 834 73 53, 834 75 80, 864 98 12 , 0 603 124 853
8. Budownictwo ALFIX
Jerzy Kostecki
ul. Upalna 15 lok 7
15-668 Białystok
tel. (0 85) 661-28-80, 0 606 724 424, 0 602 339 079
9. R&M IZOMAR Sp. z o.o.
ul. Augustówka 24
02-981 Warszawa
Oddział „Ostrołęka”
ul. Grota Roweckiego 23/15
07-410

10. Firma Handlowo-Usługowa NATEX 2
Irena Jasińska
Trzciniec 45, 06-100 Pułtusk
tel. (023) 692 10 54
11. P.P.H.U. „ABBA-EKOMED” Sp. z o.o.
ul. Moniuszki 11/13
07-100 Toruń
12. Firma Wielobranżowa „WOLT-CENTER”
Nowa Biała 1a, 09-411 Stara Biała
tel. (024) 365 63 92
13. Przedsiębiorstwo Handlowo usługowe „JUKO”
ul. 1-go Maja 25
97-300 Piotrków Trybunalski
tel. (044) 649 94 24
14. Zakład Remontowo- Budowlany „AMBROŻY”
ul. Meissnera 1/3 lok. 222
03-982 Warszawa
15. P.P.H.U. PLASTIMET-PANORAMA Sp. z o.o.
ul. Fabryczna 9
05-84 Leszno
16. Firma STACON TIS DUSZAK Sp. j.
ul. Ogrodowa 5, 07-420 Kadzidło
17. Firma TELZAS Sp. z o.o.
ul. Bugno 3
78-400 Szczecinek
tel. (091) 37 29 750
18. P.U.H.P „JANUSZ”
ul. Kasprowicza 18
96-100 Skierniewice
19. Zakład Remontowo-Budowlano Produkcyjno-Handlowy DEKAR
ul. Pułtуска 9, 06-400 Ciechanów
20. Firma „ALBEKO” Siger Sp. j.
Gmina Skrwilno
87-510 Kotowy
21. Firma Transport-Metarurgia Sp z o.o.
ul. Reymonta 62
97-500 Radomsko
22. F.H.U. „WIKI”
Agnieszka Majda
ul. Sobieszowska 10A
58-570 Jelenia Góra

23. P.U.W.B. „WOD-BUD” Sp. z o.o.
ul. Piłsudskiego 14
23-200 Kraśnik
24. Firma „KAN-POL”
Iwona Łosiewicz
ul. Storczykowa 30
20-143 Lublin
25. Przedsiębiorstwo Projektowo-Wdrożeniowe
„AWAT” Sp. z o.o.
ul. Kaliskiego 9, 01-476 Warszawa
26. Buhck Recycling Sp. z o.o.
ul. Romana Maya 1
61-371 Poznań
27. Zakład Usług Produkcji i Handlu
ul. Moniuszki 85, 06-200 Maków Mazowiecki
28. RAMID- Mirosław Dec
ul. Kowalskiego 1/54
03-288 Warszawa
29. Hydrogeotechnika Sp. z o.o.
ul. Ściegiennego 262 A
25-116 Kielce
30. Transport-Metalurgia Sp. z o.o.
ul. Reymonta 62
97-500 Radomsko
31. P.P.H.U. „EKO-MIX”
ul. Grabiszyńska 163
50-950 Wrocław
32. EKO ZYSK 1 Sp. z o.o.
Nowy Modlin 45
05-180 Pomiechówek
33. Przedsiębiorstwo „EL-IN”
Tomasz Wach i Wspólnicy Sp. J.
ul. Kościuszki 8
96-100 Skierniewice

Załącznik 2. Zestawienie ilości pokryć dachowych z wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowane na terenie gminy Winnica.

Lp.	Nazwa miejscowości	Ilość azbestu w kg	% udział
1	Brodowo Bąboły	80971	2,72
2	Białe Błoto	25007	0,84
3	Bielany	131727	4,43
4	Błędostowo	161026	5,41
5	Brodowo Wity	26950	0,91
6	Budy Zbroszki	23650	0,80
7	Nowe Bulkowo	11220	0,37
8	Stare Bulkowo	108673	3,65
9	Domosław	272470	9,16
10	Gatka	15125	0,51
11	Glinice Domaniweo	35347	1,19
12	Glinice Wielkie	53020	1,78
13	Gnaty Lewiski	45914	1,54
14	Gnaty Szczerbaki	68480	2,30
15	Gnaty Wieśniany	107019	3,60
16	Golańdkowo	126839	4,26
17	Górka Powielińska	34398	1,16
18	Górki Baćki	33880	1,14
19	Górki Duże	67298	2,26
20	Górki Witowice	70222	2,36
21	Kamionna	111536	3,75
22	Łachoń	29964	1,01
23	Mieszki Kuligi	177002	5,96
24	Mieszki Leśniki	161882	5,44
25	Pawłowo	41070	1,38
26	Poniaty Wielkie	7975	0,27
27	Poniaty Cibory	53845	1,81
28	Powielin	61435	2,06
29	Rębkowo	61402	2,06
30	Skarżyce	62355	2,10
31	Skorosze	59977	2,02
32	Skoroszki	28908	0,97
33	Skórznice	101816	3,42
34	Smogorzewo Pańskie	44638	1,50
35	Smogorzewo Włociańskie	39171	1,32
36	Winnica	228525	7,68
37	Winniczka	51316	1,73
38	Zbroszki	44440	1,49
39	Razem zabudowa jednorodzinna	2866493	96,36
40	Zabudowa przedsiębiorstw	84183	2,83
41	Zabudowa użyteczności publicznej	24068	0,81
42	Razem	2 974 744	100

Załącznik 3. Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest.

Lp	Nazwa składowiska Lokalizacja	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska [m ³]
Województwo dolnośląskie			
1	Składowisko Odpadów Przemysłowych, ul. Górnicza 1 58-303 Wałbrzych	Mo-Bruk Korzenna 214 33-322 Korzenna	105 796
2	Składowisko odpadów przemysłowych –Zakład w Godzikowicach ul. Stalowa 12 55-200 Oława	Dolnośląska Korporacja Ekologiczna ul. Kopalniana 7 59-101 Polkowice	500
3	Składowisko odpadów w Marcinowie, gm. Trzebnica	Urząd Miasta Trzebnica, ul. Piłsudskiego 1 55-100 Trzebnica	10 000
4	Teren KGHM „Polska Miedź” w Lubinie Oddział Huta Miedzi Głogów ul. śukowicka 1 67-200 Głogów	KGHM „Polska Miedź” S.A. w Lubinie Oddział Huta Miedzi Głogów	Wykorzystywan przez właściciela
Województwo kujawsko-pomorskie			
5	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Małociechowo, gm. Pruszcz	„ECO-POL” Sp. z o.o. ul. Św. Jana 18 D 87-140 Chełmża	13 840
Województwo lubelskie			
6	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś gm. Poniatowa	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Młodzieżowa 4 24-320 Poniatowa	1 500
7	Składowisko Piaski Zarzecze II Kraśnik	WOD-BUD Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	149 930
Województwo lubuskie			
8	Składowisko Odpadów Azbestowych ul. Małazyńska 180 Chróścik gm. Gorzów Wielkopolski	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Teatralna 49 66-400 Gorzów Wielkopolski	29 320
Województwo łódzkie			
9	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka gm. Radomsko	Metalurgia S.A. ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	28 960
10	„Bagno-Lubień” - teren Elektrowni Bełchatów S.A.	Elektrownia Bełchatów S.A. z/s w Rogowcu ul. Wyzwolenia 30 97-406 Rogowiec	Wykorzystywane przez właściciela
Województwo małopolskie			
11	Składowisko Komunalne w Ujkowie Starym gm. Bolesław	Zakład Gospodarki Komunalnej „Bolesław” Sp. z o.o., ul. Osadowa 1 32-329 Bolesław	60 540
12	Składowisko odpadów „Za rzeką Białą” ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	13 780

Województwo mazowieckie

13	Składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej ul. Traugutta 33 09-200 Sierpc	45 000
----	--	---	--------

Województwo opolskie

Brak składowisk

Województwo podkarpackie

14	Składowisko Odpadów w Młynach gm. Radymno	Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341 37-550 Radymno	36 828
15	Składowisko Odpadów Pysznica gm. Pysznica	Gminny Zakład Komunalny ul. Wolności 295 37-403 Pysznica	969
	Kozodrza gm. Ostrów	Zakład Usług Komunalnych w Ostrowie	[17 740]

Województwo podlaskie

16	Składowisko Odpadów Miastkowo pow. Łomża	MPGKiM ul. Poznańska 141 18-400 Łomża	700
	Składowisko odpadów budowlanych zawierających azbest na terenie składowiska odpadów komunalnych w m. Korytki gm. Jedwabne	Komunalny Zakład Budżetowy ul. Mickiewicza 4 18-420 Jedwabne	[I etap - 20 000] [II etap - 21 500]

Województwo pomorskie

17	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie Bierkowo 120 76-261 Bruszkowo Wielkie gm. Słupsk	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, ul. Szczecińska 112 76-200 Słupsk	14 380
18	Składowisko Odpadów w Gilwie Małej Gilwa Mała 8 82-500 Kwidzyn	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gilwa Mała 8, 82-500 Kwidzyn	58 360
P	Kwatera na odpady zawierające azbest	Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o. w Gdańsku ul. Jabłoniowa 55 80-180 Gdańsk Szadółki	[b.d.]

Województwo śląskie

19	Sektor III na odpady azbestowe, wydzielony w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Knurowie Szybowa 44, Knurów	PPHU „Komart” Sp. z o.o. ul. Szpitalna 7 44-194 Knurów	284 740
P	Składowisko odpadów komunalnych Świętochłowice – teren po eksploatacji hałdy Huty „Florian”	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76 41-608 Świętochłowice	[30 000]
20	Kwatera X na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dąbrowie	Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. ul. Koksownicza 1 42-523 Dąbrowa Górnicza	186
21	Składowisko odpadów azbestowych na terenie Oczyszczalni Ścieków Deszczowo-Przemysłowych Huty Katowice Dąbrowa Górnicza	ARCELOR MITTAL POLAND S.A. Oddział w Dąbrowie Górniczej, ul. J. Piłsudskiego 92 41-308 Dąbrowa Górnicza	Wykorzystywane przez właściciela
22	Wydzielona subkwateryna na odpady zawierające azbest w ramach sektora III składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jastrzębiu Zdroju	Cofinco-Poland Sp. z o.o. ul. Graniczna 29 40-956 Katowice	16 000

Województwo świętokrzyskie			
23	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Dobrow gm. Tuczępy	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. Dobrow 8 28-142 Tuczępy	163 440
Województwo warmińsko-mazurskie			
24	Składowisko odpadów zawierających azbest Półwieś gm. Zalewo	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. 3-go Maja 8 14-100	19 500
25	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Szańcowa 1 82-300 Elbląg	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Szańcowa 1 82-300 Elbląg	3 984
Województwo wielkopolskie			
26	Składowisko odpadów niebezpiecznych, ul. Sulańska 11 62-510 Konin	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Sulańska 11 62-510 Konin	162 990
Województwo zachodniopomorskie			
27	Zakład odzysku odpadów ul. Łubuszan 80 Sianów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Komunalna 75-724 Koszalin	15 685
28	Składowisko odpadów Dalsze gm. Myślibórz	„Eko-Myśl” Sp. z o.o. Dalsze 36 74-300 Myślibórz	1 800
RAZEM – ISTNIEJĄCE			1 258 728
RAZEM - PRZYGOTOWYWANE 69 240			

P – przygotowywane składowiska odpadów zawierających azbest

Załącznik 4. Informacja o wyrobach zawierających azbest - wzór

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:

.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾:

.....

4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:

.....

5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:

.....

6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

.....

7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:

.....

8. Stopień pilności⁷⁾:

.....

9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

.....

b) data ostatniej aktualizacji:

.....

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

.....

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....

.....
(podpis)

data

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.

⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Załącznik 5. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancjach stwarzających szczególne zagrożenia dla środowiska – wzór

INFORMACJA O RODZAJU, ILOŚCI I MIEJSCACH WYSTĘPOWANIA SUBSTANCJI STWARZAJĄCYCH SZCZEGÓLNE ZAGROŻENIE DLA ŚRODOWISKA

Gmina:

Informacje za okres:

Powiat:

określające stan na dzień:

Województwo:

Dział 1. Informacje dotyczące azbestu

Lp.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest ¹⁾	Lokalizacja wyrobu zawierającego azbest (adres)	Jednostka miary	Ilość	Uwagi ²⁾

Objaśnienia:

- 1) Przy określaniu nazwy wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - * płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - * płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
 - * rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - * izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - * wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - * przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - * szczeliwa azbestowe,
 - * taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - * wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - * papier i tektura,
 - * inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.
- 2) Należy wskazać obiekt, w którym znajdują się wyroby zawierające azbest, oraz określić ich stan - stopień uszkodzenia wyrobów zawierających azbest.

Dział 2. Informacje dotyczące PCB

Lp.	Nazwa i adres ¹⁾ posiadającego urządzenie lub substancję ²⁾ zawierającą PCB	Lokalizacja ³⁾ urządzenia lub substancji ²⁾ zawierającej PCB	Nazwa ⁴⁾ urządzenia lub substancji ²⁾ zawierającej PCB	Liczba urządzeń ⁵⁾	Masa całego urządzenia ⁶⁾ [Mg]*	Całkowita masa urządzeń danego rodzaju [Mg]*	Masa substancji ²⁾ zawierającej j PCB ⁷⁾ [Mg]*	Stan urządzenia ⁸⁾	Planowa na data usunięcia PCB ⁹⁾	Data ¹⁰⁾ usunięcia lub zastąpienia PCB inną substancją oraz nazwa i adres zleceniobiorcy

* Z dokładnością do trzech miejsc po przecinku.

Objaśnienia:

- 1) Należy podać imię i nazwisko/nazwę przedsiębiorstwa wraz z dokładnym adresem zamieszkania/siedziby.
- 2) Dotyczy olejów, smarów oraz innych substancji zanieczyszczonych PCB, w tym ich mieszanin.
- 3) Należy precyzyjnie opisać dokładną lokalizację miejsca pod wskazanym w kolumnie 2 adresem, a w przypadku gdy adres wykorzystującego PCB jest inny niż lokalizacja urządzenia lub substancji zawierających PCB, należy wpisać również ten adres.
- 4) Typ urządzenia, w tym: transformator, kondensator, silnik elektryczny, pompa próżniowa, magazynowany olej, smar - bez dodatkowych symboli i oznaczeń.
- 5) Należy wpisać liczbę urządzeń tego samego rodzaju i w tej samej lokalizacji.
- 6) Jeżeli planowana jest tylko wymiana oleju - należy podać wyłącznie masę oleju, a nie całego urządzenia.
- 7) Dotyczy wyłącznie substancji zawierających PCB zgromadzonych poza urządzeniami.
- 8) Należy wpisać właściwe określenie spośród następujących: działający, uszkodzony, magazynowany, przeznaczony do unieszkodliwienia.
- 9) Należy wybrać rok nie późniejszy niż 2010.
- 10) Należy podać datę w formacie RRRR-MM-DD.

Dział 3. Informacje dotyczące substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, innych niż azbest i PCB*

Lp.	Nazwa wyrobu zawierającego substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, inne niż azbest i PCB	Lokalizacja wyrobu zawierającego substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska	Ilość	Jednostka miary	Uwagi

Objaśnienie:

* Określone w rozporządzeniu wydanym na podstawie upoważnienia zawartego w art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Osoba sporządzająca zestawienie:

.....
(imię i nazwisko) (stanowisko) (telefon służbowy) (faks służbowy) (e-mail służbowy)

WÓJT (BURMISTRZ, PREZYDENT MIASTA)

.....

(imię i nazwisko, podpis, pieczęć, wójta,
burmistrza lub prezydenta miasta)

.

Załącznik 6. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest - wzór

OCENA stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Rodzaj zabudowy¹⁾:

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

Ilość wyrobów⁴⁾:

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	

20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stale lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- 1) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- 2) Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 3) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- 4) Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).
- 5) Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać "pierwsza ocena".

Załącznik 7. Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowo-cementowych

Pomieszczenie zawiera azbest*

* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}H$ szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
- 3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot "zawiera azbest" powinien być zastąpiony zwrotem "zawiera krokidolit/azbest niebieski".